

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 3

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ
СЕРЕД ДІТЕЙ

Методичні рекомендації

Київ – 2018

УДК 351.851
351.811.122

Авторський колектив:

Андрєєв Д.В. – директор навчально-наукового інституту № 3, доктор юридичних наук, доцент;

Костюк В.Л. – завідувач наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку, кандидат юридичних наук;

Федоровська Н.В. – старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку;

Пашковська М.В. – старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем забезпечення публічної безпеки і порядку.

Рецензенти:

Чорний Ю.О. – національний координатор ВООЗ Міністерства охорони здоров'я України з питань безпеки дорожнього руху, заступник директора Державного підприємства «Український науково-дослідний Інститут медицини транспорту» МОЗ України;

Каверін О.В. – завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки НАВС, кандидат психологічних наук

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ (протокол № 10 від 13.06.2018 р)

Попередження дорожньо-транспортного травматизму серед дітей
[Текст] : метод. рек. / Д.В. Андрєєв, В.Л. Костюк, Н.В. Федоровська, М.В. Пашковська. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 36 с.

Розкрито поняття дитячого дорожньо-транспортного травматизму та його причини, а також роль Національної поліції у його попередженні. Висвітлено та проаналізовано взаємодію Національної поліції з громадськими організаціями спрямованої на формування безпечної поведінки на вулицях і дорогах. Визначено алгоритм дій надання домедичної допомоги при ознаках клінічної смерті, зупинки кровотечі та деблокування постраждалих з автомобіля.

Методичні рекомендації розраховано на представників Національної поліції, професорсько-викладацький склад, ад'юнктів, слухачів, курсантів вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання та громадських організацій діяльність яких спрямована на запобігання дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ПРИЧИНИ ДИТЯЧОГО ДОРОЖНЬО- ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ	6
РОЗДІЛ 2. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДИТЯЧОГО ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ	12
РОЗДІЛ 3. АЛГОРИТМ ДІЙ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ДИТЯЧОМУ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОМУ ТРАВМАТИЗМІ	17
3.1. Клінічна смерть та її ознаки	17
3.2. Серцево-легенева реанімація (СЛР)	19
3.3. Зупинка кровотечі (артеріальна, венозна, капілярна)	21
3.4. Деблокування постраждалих з автомобіля	22
РОЗДІЛ 4. СПІЛЬНІ ЗАХОДИ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ	24
ВИСНОВКИ	29
ДОДАТОК	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Особливого занепокоєння викликає зростання дорожньо-транспортного травматизму серед дітей в усьому світі, який призводить до зростання дитячої смертності, та є однією з причин інвалідності.

Внаслідок ДТП кожного дня у світі гине 500 дітей. Кожного місяця в Україні гине близько 1 класу дітей, тисячі - щороку стають інвалідами. Цю статистику можливо змінити шляхом спільних комплексних заходів.

Серед основних причин дитячого дорожньо-транспортного травматизму є недостатній контроль за дітьми по дорозі в школу та додому; незнання правил дорожнього руху та поведінки на вулиці, навмисне нехтування цими правилами; ігри на проїзній частині вулиці; недостатнє охоплення дітей позашкільною навчально-виховною та розважальною роботою, недостатній контроль за дітьми під час дозвілля.

Профілактична робота такого явища потребує зусиль багатьох державних, соціальних служб та громадських організацій.

На виконання Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні та Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2020 року, суб'єктами профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму визначено органи державної влади, місцевого самоврядування, їхні посадові чи службові особи, підприємства, установи, організації, громадські формування, трудові колективи, фізичні особи, що здійснюють діяльність щодо забезпечення безпеки дітей у дорожньому русі.

Безумовно, патрульна поліція відіграє значну роль у попередженні дитячого дорожньо-транспортного травматизму шляхом взаємодії усіх зацікавлених відомств і організацій, громадських формувань з набуттям практичних навиків безпечної поведінки на вулицях і дорогах та надання домедичної допомоги.

У методичних рекомендаціях розкрито поняття дитячого дорожньо-транспортного травматизму та його причини, а також роль Національної поліції у його попередженні. Крім того, проаналізовано та узагальнено досвід спільних проектів громадських організацій та Національної поліції спрямованих на

усунення причин та умов виникнення дитячого дорожньо-транспортного травматизму та формування безпечної поведінки на вулицях і дорогах.

Крім того, на увагу заслуговує алгоритм дій з надання домедичної допомоги при дитячому дорожньо-транспортному травматизмі, а саме при клінічній смерті, серцево-легеневій реанімації, зупинці кровотечі та деблокуванні постраждалих з автомобіля.

Гуманістичний характер даної проблеми виражається у вихованні відповідального ставлення до власної безпечної життєдіяльності так і дбайливого ставлення до здоров'я інших людей.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ПРИЧИНИ ДИТЯЧОГО ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ

Україна має один з найвищих рівнів смертності населення від дорожньо-транспортного травматизму серед країн Європейського регіону, який складає від 11 до 15 осіб на 100 тис. населення і останнім часом намітилася тенденція до зростання цих показників.

В рамках Десятиліття дій із забезпечення безпеки дорожнього руху ООН на 2011-2020 роки, проголошеного резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10 травня 2010 року № A/RES/64/255 «Підвищення безпеки дорожнього руху в усьому світі».

За сьогodнішніми прогнозами, без прийняття невідкладних заходів дорожньо-транспортні пригоди стануть п'ятою провідною причиною смертності до 2030 року, твердо наполягаючи на тому, що життєво важливо привернути увагу до необхідності забезпечення безпеки дітей, як найбільш вразливих учасників дорожнього руху, які спрямовані на їх захист, і сприяти досягненню мети Десятиліття дій із забезпечення безпеки дорожнього руху 2011-2020¹.

Проблеми дитячого травматизму сьогодні визначаються як найважливіші для українського суспільства, які необхідно розглядати не лише в медичному, але й соціальному аспекті, оскільки травма та її наслідки загрожують здоров'ю і життю дітей, позначаються на сімейних відносинах, працездатності батьків тощо.

За статистичними даними за перший квартал 2018 року:

– усього 26 ДТП з потерпілими з вини дітей, під час яких травмовано 23 дитини;

– усього 588 ДТП за участю дітей віком до 18 років, у тому числі 507 ДТП з потерпілими за участю дітей, під час яких загинуло 14 та 541 дитину;

¹ Українська декларація за безпеку дорожнього руху // Оф. сайт Київської міжрегіональної філії ДП Український науково-дослідний інститут медицини транспорту МОЗ України. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/declaration/>

– усього 57 ДТП, скоєні з вини дітей, з них 26 ДТП з потерпілими та 23 травмованих 23 дітей;

– усього 24 ДТП, скоєні з вини дітей пішоходів віком до 18 років, з них травмовано 20 дітей.²

Сучасна практика забезпечення безпеки дорожнього руху під дитячим дорожньо-транспортним травматизмом розуміє сукупність усіх ДТП за певний термін часу, у яких отримали тілесні ушкодження різноманітної тяжкості або загинули особи віком до 18 років.

Транспортний травматизм становить до 24,5% від усіх причин вуличного травматизму. Причиною транспортної травми в 44% випадків є раптова поява дитини на проїжджій частині перед близько транспортом, що йде (недисциплінованість дітей), в 10% випадків - недостатній нагляд з боку батьків, у 9% - гра на проїжджій частині дороги, в 5,5% - випадання з рухомого транспорту і в менш 1% випадків - їзда дітей на підніжках і зовнішніх виступах, близько 1% - з вини водіїв транспорту.

Дорожньо-транспортні пригоди (ДТП) дають до 25% смертельних випадків. При цьому в 20% випадків причиною ДТП став перехід дитини в недозволеному місці, в 9% - порушення водієм правил ДТП, в 4,5% - гра на залізничному полотні, в 4,5% - катання на поїздах, трамваях, в 2,6% наїзд у дворі на коляску і в 2,6% - наїзд на своїх дітей.

Діти від ДТП частіше гинули не через тяжкість пошкоджень, а через невчасність надання першої медичної допомоги. Так, в 67% випадків діти гинули на місці події, 31% - в стаціонарі і 2% - під час транспортування³.

Веселов М.Ю. розкриває зміст поняття **дитячого дорожньо-транспортного травматизму** як сукупність усіх випадків ушкоджень у дітей (осіб віком до 18 років), що нанесені їм зовнішніми і внутрішніми частинами транспортного засобу, який рухається, в умовах і місцях (вулиця, дорога,

² Статистика ДТП за перший квартал 2018 / Оф. Сайт Київська міжрегіональна філія ДП Український науково-дослідний інститут медицини транспорту МОЗ України. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/statistika-dtp-za-pershij-kvartal-2018/>

³ Профілактична робота нещасних випадків. – Режим доступу: http://school175.edu.kh.ua/profilaktika_dityachogo_travmatizma/

автомагістраль, двір і т.д.), що вимагає дотримання ПДР учасниками дорожнього руху⁴.

Транспортними травмами є ті ушкодження, що діти одержують під час ДТП, як від первинного удару по тілу, так і від повторно діючих сил.

Основним завданням аналізу дитячого дорожньо-транспортного травматизму є виявлення причин і умов виникнення ДТП за участю дітей. Результати аналізу використовуються у випадку проведення роз'яснювально-виховної роботи серед дітей і дорослого населення, є основою для планування профілактичних заходів щодо зниження дитячої дорожньо-транспортної аварійності як загалом, так і в окремих її проявах.

ДТП не виникають на дорогах стихійно. Кожна автопригода є наслідком сукупністю умов, наявність яких призводить до ДТП. Якщо причини аварійності – це негативні явища, що викликають її, то умови – це явища, що сприяють або не перешкоджають виникненню дорожньо-транспортної пригоди.

Причиною ДТП є неправильне (небезпечне) поведження людини в період підготовки або участі в дорожньо-транспортному процесі. Наслідком такого неправильного поведження стає порушення норм безпеки руху. Результат небезпечного поведження людини – виникнення аварійної ситуації, що дуже часто переходить у ДТП. Саме небезпечні дії людини, будь то водій, пішохід або пасажир, викликані незнанням, невмінням або небажанням (зневагою) правильно оцінювати дорожню обстановку, прийняти єдино правильне рішення і виконати вміли безпечні дії є причиною ДТП.

Основними причинами дитячого травматизму є:

- недостатній контроль за дітьми по дорозі в школу та додому;
- незнання правил дорожнього руху та поведінки на вулиці, навмисне нехтування цими правилами;
- ігри на проїзній частині вулиці;

⁴ Веселов М.Ю. Адміністративно-правова профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ М.Ю. Веселов. – Київ, 2009. – 18 с. – С.4.

– недостатнє охоплення дітей позашкільною навчально-виховною та розважальною роботою, недостатній контроль за дітьми під час дозвілля.

В свою чергу, профілактика дитячого травматизму є більш соціальна, ніж медична проблема і потребує зусиль багатьох муніципальних та соціальних служб.

Основними методами профілактики дитячого травматизму слід вважати:

- посилення нагляду та контролю за дітьми, організація їх дозвілля;
- навчання дітей правил вуличного руху;
- організація місць для дозвілля (ігрові площадки, дитячі парки);
- охоплення дітей молодшого шкільного віку позашкільною виховною роботою (спортивні секції, дитячі гуртки);
- підвищення контролю за додержанням водіями правил дорожнього руху, контроль за станом доріг (стан світлофорів, дорожні розминки, дорожні знаки).⁵

Поведінка дітей в дорожньому русі є небезпечною (неправильною) через:

- невміння прогнозувати дорожню обстановку;
- незнання заходів забезпечення безпечного руху;
- відсутність навичок виконання безпечних дій;
- небажання (зневага) виконувати безпечні дії;
- підпорядкування небезпечним звичкам поведінки на дорозі;
- неусвідомлене наслідування інших осіб (наприклад: батьків, друзів, тощо), які порушують правила безпеки руху;
- невміння діяти безпечно в навколишньому середовищі або дорожній обстановці, що різко (раптово) змінюється, (стихійне лихо, відключення освітлення, різка зміна погодних умов (заливний дощ, снігопад і т.д.),

⁵ Дитячий травматизм та його профілактика / оф. сайт Управління охорони здоров'я Житомирської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: http://oz.zt.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6550:dityachij-travmatizm-ta-jogo-proflaktika&catid=3:2009-06-22-11-43-53&Itemid=8

виникнення аварійної ситуації (через дії інших учасників дорожнього руху), недисциплінованість, втрата пильності тощо ⁶.

Останнім часом зростання дорожньо-транспортного травматизму, призводить до зростання дитячої смертності, є однією з причин інвалідності.

У виникненні травм у дітей суттєве значення мають вікові, анатомо-фізіологічні та психологічні особливості дітей, їх фізичний та розумовий розвиток, недостатність життєвого досвіду, підвищений інтерес до пізнання оточуючого світу. Так, найменш розповсюджений травматизм серед дітей першого року життя. Діти дошкільного віку майже постійно знаходяться під наглядом батьків чи вихователів дитячих закладів і рівень травматизму серед них не перевищує 5% від загальної кількості. А ось діти шкільного віку отримавши певну самостійність та свободу і не маючи достатнього життєвого досвіду травмуються значно частіше.

При цьому хлопчики серед травмованих складають 65-70%, що пояснюється їх схильністю до рухливих ігор, активного відпочинку.

Разом із тим, варто враховувати, що школярі відрізняються певними психологічними особливостями, які часто є додатковими чинниками травматизму.

Такими віковими особливостями дітей 1-4 класів можна вважати: недостатній розвиток довільної уваги, незначний соціальний та моральний досвід, орієнтацію на зовнішній контроль з боку дорослих, підвищену рухову активність, емоційність, імпульсивність та безпосередність поведінки, бажання постійно розширювати коло спілкування, наслідувати поведінку старших.

Для дітей середнього шкільного віку характеризуються відсутність розвинених вольових якостей одночасно із потребою в самоповазі, самоствердженні, у визнанні товаришів, позитивному ставленні з боку друзів. Саме тому вони часто «прагнуть виявити дорослість», «експериментують». Відсутність у частини молоді навичок конструктивного спілкування, загальних принципів розуміння сутності найпростіших соціальних процесів і явищ

⁶ Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму. – Режим доступу: www.dli.donetsk.ua/index.php?option=com

призводить до конфліктів, стресових ситуацій, неадекватної та залежної соціальної поведінки.

Старшокласники відрізняються більшою самостійністю, упевненістю у своїх силах, можливостях, безкомпромісністю, бажанням та прагненням «долати труднощі», «робити відкриття», доводити власні теорії, позиції, уподобання.

Останнім часом у зв'язку із соціально-економічними, особистісними проблемами спостерігається тенденція щодо вчинення дітьми навмисних самоушкоджень ⁷.

⁷ Методичні рекомендації щодо запобігання дитячого травматизму, розроблені Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (лист від 16.05.2017 № 01-22/708). – Режим доступу: http://zosh2kom.ucoz.ua/Vihovna_robota/metodichni_rekomendacijji_po_travmatizmu.doc

РОЗДІЛ 2. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДИТЯЧОГО ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ

Попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму можна поділити на загальну та індивідуальну.

Загальною профілактикою дитячого дорожньо-транспортного травматизму є комплекс заходів правового, соціального, культурного, економічного й виховного характеру, спрямованих на усунення причин і умов, що сприяють виникненню ДТП, у яких серед потерпілих можуть виявитися і діти. Загальна профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму здійснюється в межах системи заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму, порушень ПДР та підвищення гарантії безпеки всіх учасників дорожнього руху.

До індивідуальної профілактики відносяться заходи, спрямовані на запобігання небезпечного поведіння певних осіб або груп осіб (колективів, співтовариств).

Система заходів профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму складається із двох підсистем:

- системи заходів для попередження ДТП, у яких могли б постраждати діти через причини, не пов'язані з їхнім поведінням;
- системи заходів для попередження ДТП, у яких могли б постраждати діти через своє неправильне поведіння.

Отже, профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму це нормативно визначена діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій щодо системного здійснення організаційних, правових, інженерно-технічних і виховних заходів, спрямованих на попередження й усунення причин і умов, що сприяють дитячому дорожньо-транспортному травматизму.

Суб'єктами профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму можуть бути будь-які органи державної влади, місцевого самоврядування, їхні посадові чи службові особи, підприємства, установи, організації, громадські

формування, трудові колективи, фізичні особи, що здійснюють діяльність (беруть участь) щодо забезпечення безпеки дітей у дорожньому русі.

Основну роль з попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму відіграє **патрульна поліція** основним завданням якої є:

- розробка і здійснення заходів з охорони здоров'я дітей у процесі дорожнього руху;

- контроль за виконанням нормативних документів і стандартів у частині забезпечення безпеки неповнолітніх учасників дорожнього руху;

- залучення до роботи з попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму усіх зацікавлених відомств і організацій, громадських формувань;

- повне охоплення дітей вивченням ПДР, прищеплювання практичних навиків поведінки на вулицях і дорогах.

До напрямів запобігання ДТП за участю дітей слід вважати:

- організацію обліку ДТП за участю дітей і підлітків і їх регулярний і диференційований аналіз за категоріями учасників (пішохід, пасажир, велосипедист, водій), вікові, часові і місцю здійснення, місцю проживання;

- контроль за організацією навчання дітей і підлітків ПДР, дотриманням і створенням дорожніх умов, що забезпечують їхню безпеку;

- сприяння в навчанні дітей ПДР;

- ведення спеціальних спостережливих справ на район або кожен дошкільний і навчальний заклад, у якому враховуються ДТП і вжиті по них оперативні і профілактичні заходи;

- надання практичної допомоги у створенні й організації роботи базових шкіл і дитячих садів, кабінетів з безпеки дорожнього руху, автомістечок та автомайданчиків;

- залучення дітей до профілактичної роботи з попередження дорожнього травматизму серед підлітків і молодших школярів шляхом організації в школах, на станціях юних техніків, у будинках і палацах школярів формувань юних інспекторів руху (далі ЮІР), керівництво їхньою діяльністю;

- організацію і проведення регулярних районних, міських і регіональних конкурсів із знання ПДР, оглядів роботи шкіл і дошкільних установ на кращу організацію роботи з профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму, змагань юних велосипедистів, цільових заходів після закінчення і перед початком навчального року.

Крім цього, патрульна поліція проводить спільні заходи з громадськими організаціями, діяльність яких спрямованих на привернення уваги до складної ситуації з безпекою на дорогах.

Традиційно в Україні два рази на рік (весною та восени) проходить Тиждень безпеки дорожнього руху, де відбудеться загальнонаціональна акція «Здай кров – врятуй життя» - всі бажаючі можуть здати кров для лікування постраждалих у дорожньо-транспортних пригодах. У загальноосвітніх навчальних закладах країни проводиться Єдиний національний урок «Безпека на дорозі – безпека життя», присвячений важливості носіння світлоповертальних елементів. До важливої проблеми дотримання правил безпеки на дорозі буде привернута увага й під час Фестивалю нових автомобілів New Cars Fest -2018.

Масові заходи, роз'яснювальна робота серед населення щодо доцільності використання пасків безпеки, дитячих крісел, світлоповертальних елементів та дотримання Правил дорожнього руху в цілому триватиме протягом усього Тижня⁸.

До проведення Тиждень безпеки дорожнього руху залучаються шкільні поліцейські, які здійснюють роботу з профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму дошкільних та шкільних установах.

За підтримки Реформи системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні та консалтингової компанії «Агрітім Канада» 1 вересня 2016 року стартувала програма «Школа і поліція». Дана програма є пілотним проектом та експериментальною моделлю співпраці навчальних закладів і поліції,

⁸ 21–27 травня 2018 року в Україні відбудеться перший етап Тижня безпеки дорожнього руху. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/21-27-travnnya-2018-roku-v-ukra%D1%97ni-vidbudetsya-pershij-etap-tizhnya-bezpeki-dorozhnogo-ruxu-2/>

спрямована на запобігання правопорушень серед дітей та формування безпечного навчального середовища.

Національна академія внутрішніх справ приєдналась до виконання даної програми шляхом проведення занять-бесід з дітьми та учнями представниками юридичних клінік з метою підвищення освіченості дітей у питаннях Правил дорожнього руху, а також дотримання безпечної поведінки в повсякденному житті і на дорозі.

Для кращого засвоєння матеріалу під час таких занять поліцейські використовують презентації, вікторини, рухливі ігри, а для засвоєння практичних навичок використовують авто крісла, жезли, жилети, дорожні знаки та розмітки.

Спільним рішенням МВС України та спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань освіти і науки в період з 20 серпня до 20 вересня в Україні щороку проводиться Всеукраїнський конкурс-рейд «Увага! Діти – на дорозі!» з метою активізації роботи з попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму напередодні та в перші дні навчального року, узагальнення та розповсюдження кращих форм і методів профілактичної роботи серед неповнолітніх, привернення уваги громадськості до проблем гарантування безпеки руху неповнолітніх.

Також, слід відмітити Всеукраїнський конкурс серед загонів Юних інспекторів руху загони яких створюються з числа учнів загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів органами освіти та Національної поліції. Для залучення широкого загалу школярів до участі у роботі, спрямованій на запобігання дитячого дорожньо-транспортного травматизму, виховання у неповнолітніх поваги до професії поліцейського, організації змістовного дозвілля школярів та молоді, виховання у них культурних та естетичних смаків.

Одним з напрямком проекту «Особливе перехрестя» є визначення місць концентрації ДТП за участю дітей та підлітків та створення інтерактивної мапи таких небезпечних ділянок. В майбутньому на них будуть проведені інфраструктурні зміни для безпечності юних пішоходів. Планується працювати

з різними соціальними цільовими аудиторіями, аби донести потребу дотримуватися ПДР й загалом – питань безпеки. Спільна акція передбачає свято для особливих дітей, де в ігровій формі є можливість дізнатися про правила поведінки на дорозі, поспілкуватися з представниками поліції, байкерами та медиками ⁹

⁹ Новий проєкт – «Особливе перехрестя». – Режим доступу: <http://medtransvr.com.ua/novij-proekt-osoblive-perexrestya/>

РОЗДІЛ 3. АЛГОРИТМ ДІЙ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ДИТЯЧОМУ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОМУ ТРАВМАТИЗМІ

Медична статистика дозволяє стверджувати, що в місті відбувається більше дорожніх пригод, жертвами яких стають діти та підлітки, що становлять майже 40 відсотків усіх постраждалих. Причинами цього, є психологічна невідповідність (страх, паніка, розгубленість, невміння і неможливість зібратися і прийняти швидке рішення), незнання і невміння вести себе в надзвичайній ситуації, недооцінка небезпеки.

Для надання домедичної допомоги першочерговим завданням є визначення стану потерпілого. **Процес оживлення** складається з двох основних процедур: заходів щодо відновлення дихання (штучне дихання) та серцевої діяльності (зовнішній масаж серця). Тому, слід зупинитися *на основних ознаках життя та смерті*.

3.1. Клінічна смерть та її ознаки

Так, *серцебиття визначається* рукою або на слух зліва, нижче соска, а також на шії, де проходить найбільша сонна артерія або ж на внутрішній стороні передпліччя. Наявність дихання встановлюється за рухами грудної клітки, за зволоженням дзеркала, прикладеного до носа потерпілого, за звуженням зіниць при раптовому освітленні очей або після їх прикриття рукою. При встановленні ознак життя необхідно негайно розпочати надання допомоги. Але навіть при відсутності перелічених ознак до тих пір, поки немає повної впевненості в смерті потерпілого, необхідно надавати йому допомогу в повному обсязі.

Смерть складається з двох фаз: клінічної та біологічної. Клінічна смерть триває 5-7 хв, незворотні явища в тканинах ще відсутні. У період, поки ще не сталось тяжких уражень мозку, серця та легень, організм можна оживити. Першими ознаками біологічної смерті є: помутніння рогівки та її висихання, деформація зіниць при здавлюванні, трупне задубіння, трупні синюваті плями.

Розберемо деякі з *алгоритмів дії*.

Перебуваючи у великому місті, потрібно відразу ж викликати "швидку допомогу". Для того щоб "швидка" приїхала максимально швидко, необхідно **чітко і точно** відповісти **на питання** -

- причина виклику (ДТП, травма, втрата свідомості, судоми ...), при травмі уточнити причину травми;

- адресу (вулиця, номер будинку);

- кількість потерпілих, їх стан;

- назвіться, хто ви потерпілому (родич, знайомий, перехожий ...);

- назвіть телефон, за яким можна уточнити адресу або стан потерпілого.

Для правильного прийому виклику швидкої допомоги можуть виникнути уточнюючі запитання, на які слід спокійно відповісти, а саме:

- передозування наркотиків чи алкоголю;

- кримінальна травма (ножове або вогнепальне поранення).

До прибуття "швидкої" при **важкому стані** потерпілого необхідно:

- покласти його на рівну поверхню,

- повернути голову набік (**якщо немає підозри на травму хребта!**) і

- стежити за прохідністю дихальних шляхів з

метою своєчасного очищення рота і носоглотки від блювотних мас.

У деяких випадках від цього залежить його життя!

У деяких ситуаціях травма, особливо дорожня травма, може ускладнюватися клінічною смертю. У ряді випадків своєчасно і правильно проведені реанімаційні заходи можуть надалі врятувати життя потерпілому.

Ознаки клінічної смерті:

- відсутність свідомості;

- широкі, не реагуючі на світло зіниці;

- відсутність пульсації на сонній артерії;

- відсутність екскурсії грудної клітини (рух вгору вниз).

При ознаках клінічної смерті (триває 5-7 хв) необхідно:

- необхідно укласти потерпілого на спину на тверду поверхню і проводити закритий масаж серця одночасно з штучним диханням "рот в рот".

3.2. Серцево-легенева реанімація (СЛР)

СЛР включає в себе всі елементи реанімації без обладнання, зробленого однією особою або декількома особами, які надають першу допомогу постраждалим з зупинкою дихання та серця .

Елементи СЛР:

- власна безпека
- первинна оцінка;
- забезпечення прохідності дихальних шляхів;
- перевірка дихання
- компресія грудної клітини (30), вентиляція дихальних шляхів (2).

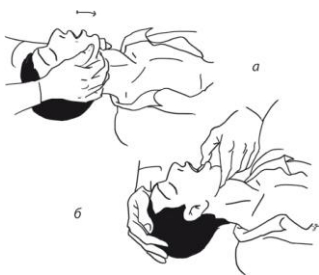
Оцінка стану постраждалого.

Запитати: «Ви в порядку?» при відсутності відповіді, потрусити за плечі.
Якщо постраждалий реагує продовжити його оцінку.

Якщо постраждалий не реагує:

- гукайте на допомогу;
- покладіть постраждалого на спину;
- відкрийте дихальні шляхи;
- гіперекстензія голови, піднімаючи щелепу (а);

При підозрі на ушкодження шийного відділу хребта:
висунути щелепу (б).

- звільнення ротової порожнини та дихальних шляхів від сторонніх тіл

– (В)перевірте дихання.

(Бачу, чую, відчуваю)

- слідкуємо за рухами
- прислуховуємось до
- відчуйте подих щогою.

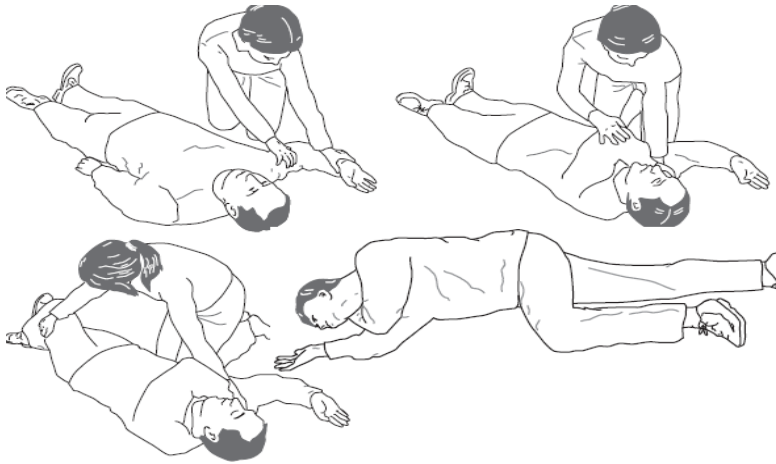

грудної клітини;
дихання;

За 10 секунд (має бути 2-3 подихи).

Якщо постраждалий дихає нормально:

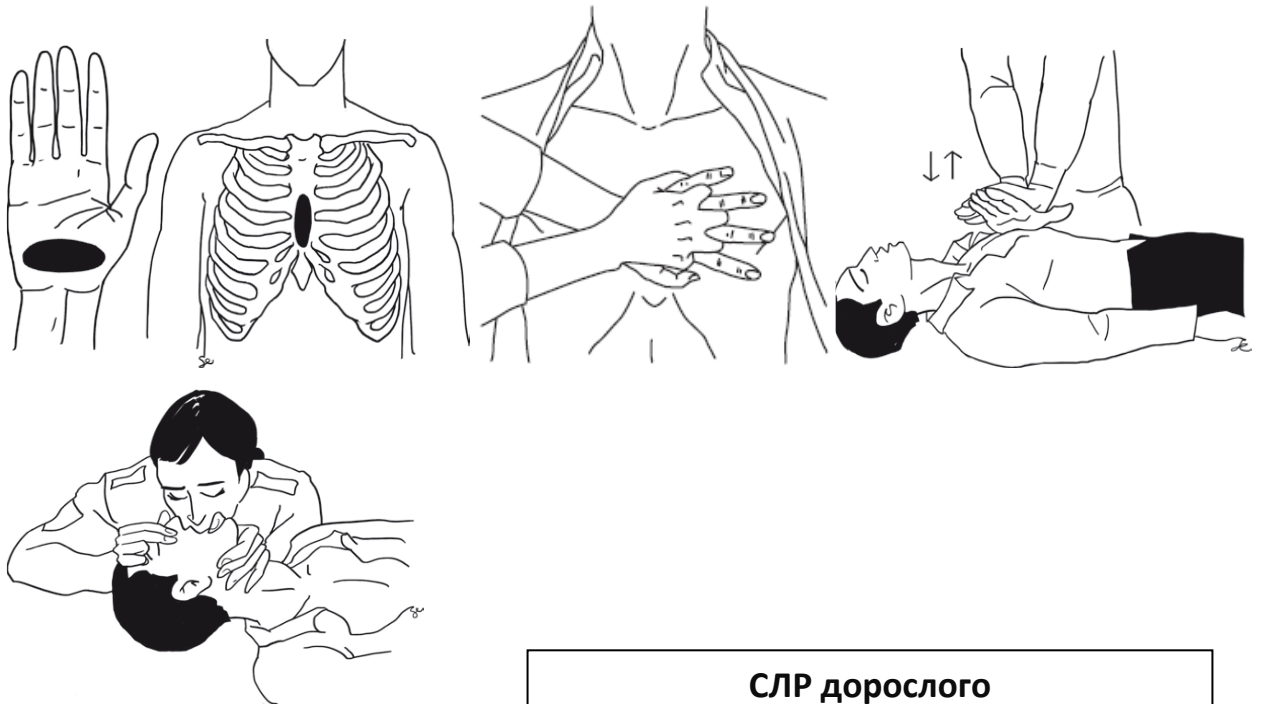
- Покласти постраждалого в стабільне бокове положення.

- виклик спеціалізованого екіпажу –103.
- перевертати постраждалого кожні 2-3хв.

Якщо постраждалий не дихає

- зверніться по кваліфіковану допомогу – 103.
- встановити руки по середині грудної клітини;
- компресія грудної клітини (30) та вентиляція дихальних шляхів.

СЛР дорослого

- *Без свідомості не відповідає на запитання
- *Гукати на допомогу
- *Відкрити дихальні шляхи
- *Перевірити дихання (Не дихає)
- *Телефонуйте 103
- *30 компресій грудної клітини
- *2Вдихи

Реанімація має буде ПРИЗУПИНЕНА в разі появи наступних ознак життя:

- кашель;
- спонтанність рухів;
- блювота;
- мимовільне відкривання очей.

СЛР ЗУПИНЯЄТЬСЯ в наступних ситуаціях:

- прибуває кваліфікована допомога і бере на себе реанімацію;
- під час реанімації постраждалий почав дихати;
- фізичне виснаження рятувальника.

СЛР двома рятувальниками:

- Один рятувальник з лівого боку постраждалого;
- Другий рятувальник з правого боку постраждалого.
- Зміни можуть бути виконані кожні 2 хвилини;
- Кожен рятувальник залишається на своєму місці;
- Змінюється тільки дія, яку робив попередній рятувальник.

Якщо з етичних міркувань неможливо виконати дихання «рот в рот», важливо продовжити проводити компресійні рухи із частотою не менше 100/ хв. до приїзду швидкої допомоги

Якщо потерпілий у свідомості, то слід визначити, чи цілий хребет. *Якщо порушені рухи в руках чи ногах - це означає, що хребет пошкоджений.* Такого потерпілого переміщати, повертати, переносити, а тим більше перевозити **НЕ МОЖНА!** Залиште його на місці, де він лежить. Тим самим ви залишаєте шанс на його відновлення. В іншому випадку, напевно, він залишиться невиліковним інвалідом, цього не допустити можуть тільки фахівці.

3.3. Зупинка кровотечі (артеріальна, венозна, капілярна)

При кровотечах слід діяти наступним чином:

В умовах вулиці є наступні заходи: накладення джгута або давлячої пов'язки, пальцьове притискання судин рани.

Кровотечі бувають різного типу - за типом пошкодженої судини:

Артеріальні – коли кров з рани витікає сильним струменем відповідно пульсуючої хвилі.

Зупинити його слід різко піднявши пошкоджену кінцівку вгору і наклавши джгут на ділянку ближче до тіла. Джгутом може служити ремінь, ганчірка, бинт, краватка. Не можуть бути використані тонкі нитки, які сильно передавлюють тканини, так як це призведе до їх відмирання.

Венозна кровотеча – кров витікає струменем більш повільно, колір її темніший, сила струменя менше. Зупиняють кров накладенням дуже тугою давлячою пов'язкою на рану.

Джгут накладається на 20-30 хв. взимку, та до 1 години влітку з обов'язковим фіксуванням часу накладення.

Капілярна звичайна кровотеча, виникає при під час побутових порізах. Кров через якийсь час мимовільно зупиняється, слід, накласти чисту пов'язку.

Що стосується холоду – прикладіть до місця кровотечі лід, сніг, заморожені продукти або що-небудь інше **обов'язково через тканину**, не більше ніж на 30 хв. у спеку.

3.4. Деблокування постраждалих з автомобіля

Перед деблокуванням постраждалих із пошкодженого автомобіля чи іншої техніки потрібно враховувати, що за таких дій може бути завдано додаткових тяжких травм. Тому необхідно діяти так, щоб не зашкодити постраждалому,

залучаючи осіб, які перебувають поряд, а також використовуючи різні технічні засоби.

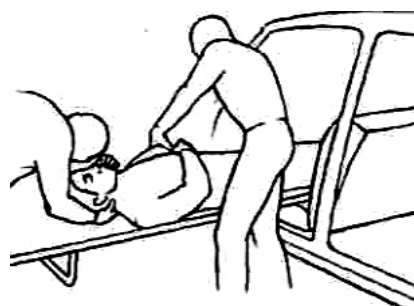
Слід пам'ятати, що деблокування – не головний захід під час надання допомоги, а необхідна передумова для цього.

Послідовність дій:

- вимкніть двигун, видалити ключі із замка запалювання.
- перед тим, як почати звільнення постраждалого від'єднайте пасок безпеки та перевірте ноги пацієнта вони можуть бути заблоковані педалями.
- рятувальник заводить руку під рукою і підтримує голову постраждалого.
- невеликими рухами посуває постраждалого
- укладіть постраждалого на землю (на небезпечну відстань від машини), підтримуючі голову.

Деблокування на ноши.

Після проведення вторинного огляду за потреби слід максимально обережно зняти одяг (передусім, у разі переломів, сильних кровотеч, опіків, перебування постраждалого в непритомному стані)¹⁰.

¹⁰ Ліга чемпіонів УЄФА 2017-2018 : довідник патрульного : / [Укл. А. Є. Крищенко, В. Л. Костюк, Н. В. Федоровська, О. М. Стрільців, Т. О. Борець]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 288 с.

РОЗДІЛ 4. СПІЛЬНІ ЗАХОДИ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДИТЯЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

В Україні 2015 року стартувала Національна програма з попередження дорожньо-транспортного травматизму дітей та молоді – найбільший недержавний проект в сфері безпеки дорожнього руху.

У Програмі вперше застосовано комплексний підхід щодо протидії дорожньо-транспортного травматизму дітей та молоді, шляхом:

- проведення дослідження оцінки вартості життя в Україні та сукупних збитків від ДТП за європейськими нормами;

- вивчення передумов смертності та травматизму внаслідок ДТП в Україні та аналітичне планування превентивних заходів (інформаційних, навчальних, організаційних);

- цільового підходу та сегментаційної роботи з різними верствами населення за віком, поведінковими моделями, роллю на дорозі з врахуванням ступенів загрози різних факторів ризику.

У рамках проекту «Прояви себе» 49 столичних шкіл отримали світловідбивальні жилети для дітей 1-3 класів від громадських активістів і патрульної поліції. Проект з розповсюдження жилетів ініціювала Національна програма з попередження дорожньо-транспортного травматизму дітей та молоді¹¹.

Світловідбивальні жилети потрібні школярам, коли вони йдуть на шкільні заходи поза межами школи. Одягаючи малюків у такі яскраві жилети, діти стають добре помітними для водіїв, інших учасників дорожнього руху та тих, хто їх супроводжує. Це особливо важливо при пересуванні вздовж доріг, або при переході проїжджої частини, небезпечних перехресть тощо.

Взаємодія патрульної поліції із адміністраціями шкіл і представниками громадських організацій полягала у критеріях відбору загальноосвітніх навчальних закладів, а саме навколо цих шкіл мають бути небезпечні ділянки

¹¹ Національна програма з попередження дорожньо-транспортного травматизму дітей та молоді Traffic Challenge. – Режим доступу: <http://trafficchallenge.com.ua/proekti/dityachi-konkursi/>

проїзду автомобілів. В поліції кажуть, що досі практики розповсюдження жилетів в українських школах не було. Але носіння таких світловідбивачів - це загальноєвропейська практика.

Відповідно до п. 4.4. Правил дорожнього руху України «у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи, які рухаються проїзною частиною чи узбіччям, повинні виділити себе, а за можливості мати на зовнішньому одязі світлоповертальні елементи, для своєчасного їх виявлення іншими учасниками дорожнього руху»¹²[3].

У багатьох європейських країнах носіння світловідбивальних жилетів дорослими у несприятливі погодні умови - це обов'язкова умова, яка прописана у правилах дорожнього руху. А світловідбивальні елементи важливо мати на одязі у, наприклад, у Польщі та країнах Прибалтики. Їх відсутність карається штрафами.

Тому дітей потрібно одягати у яскраві кольори. Тоді їх добре видно вдень за хороших погодних умов на відстані до 100 метрів. У рамках проекту «Прояви себе» 8 тисяч світловідбиваючих жилетів будуть розповсюджені у 10 областях України.

Крім того, освітній проект «Відповідальні батьки» розроблений в рамках співпраці Національної поліції та громадської організації, для майбутніх та молодих батьків, піднімає, питання: як вберегти дитину від ДТП, як правильно надати невідкладну допомогу дітям будь-якого віку у разі аварії, як навчити дитину правильно поводитись на дорозі, як використовувати дитячі крісла в автомобілях, які найнебезпечніші ризики керування для вагітних, які «психологічні пастки» готує дорога для дітей, батьків тощо.

Тренінги покликані, зокрема, змінити цю жахливу статистику смертності у ДТП в Україні. Адже батьки є прикладом для дітей та мають в першу чергу демонструвати правильну модель поведінки на дорозі¹³.

¹² Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF/page2> (дата звернення: 12.05.2018).

¹³ «Відповідальні батьки»: у Хмельницькому проведуть тренінг про безпеку дорожнього руху для дітей. – Режим доступу: https://ye.ua/sypilstvo/33269_Vidpovidalni_batki_u_Hmelnickomu_provedut_cikl_trenigiv_pr

Протягом листопада-грудня команда активістів провела 16 тренінгів у містах-мільйонниках: Києві, Дніпрі, Харкові, а також в Івано-Франківську, Хмельницькому та Кривому Розі. На тренінгах навчалися представники поліції, медики, освітяни, інструктори автошкіл, волонтери з різних громадських організацій та звичайні громадяни.

Тренінги “Відповідальні батьки” орієнтовані на включення до навчальної програми при жіночих консультаціях та пологових будинках, в превентивну роботу поліцейських з населенням, до уроків у автошколах, а також у позакласні заходи педагогів у школах¹⁴.

Проблема полягає в тому, що люди не розуміють важливості носіння світловідбивачів на одязі і жилетів. Людину в темному одязі видно з відстані від 5 до 30 метрів, залежно від погодних умов. Але 30 метрів - це дуже маленька відстань, для того, щоб автомобіль міг загальмувати. Бо гальмівних шлях автомобіля в середньому вимірюється в 3 секунди.

За словами активістів є категорії шкіл, які мають адміністрації, які активно навчають дітей безпеці на дорозі. Вони запевняють, що такі жилети мають мати усі школи. Крім того почали надходити повідомлення від вчителів і батьків з різних куточків України, щоб відправляти своїх дітей на безпечні екскурсії та шкільні прогулянки тощо¹⁵.

Важливим є правильне розміщення дитини в автомобілі. При ДТП діти гинуть або травмуються в результатів того що:

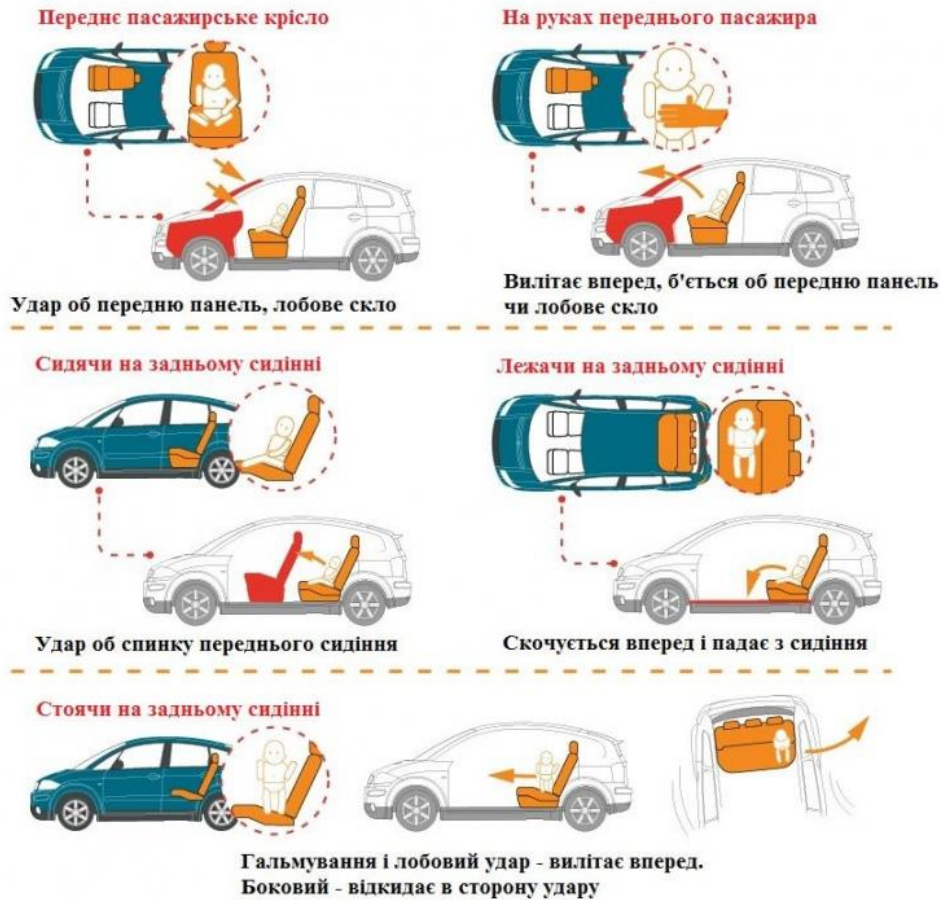
- а) не були в автокріслі,
- б) перебували на передньому сидінні,
- в) не були належно зафіксовані,
- г) були у автокріслі передом до руху у віці до 1 року.

¹⁴У 6 містах України запустили тренінги “Відповідальні батьки”. – Режим доступу: <http://trafficchallenge.com.ua/2017/12/26/u-6-mistah-ukrayini-zapustili-treningi-vidpovidalni-batki/>

¹⁵ Безпека дітей по-європейськи: школи Києва почали отримувати світловідбиваючі жилети. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/kyiv/news/bezpeka-ditey-po-jevropeyski-shkoli-kijeva-pochali-otrimuvati-svitlovidbivayuchi-zhileti-482144.html>

ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ З ДИТИНОЮ ПРИ ДТП

БЕЗ АВТОКРІСЛА

Місце дитини в авто

Спереду можна розміщувати дитину старше 12 років і зростом більше 145 см.

Мінімум до року дитину необхідно возити в автокріслі спиною (!) до ходу руху.

Нещодавно представники ГО оголосили початок Всеукраїнського літературного конкурсу для школярів на тему дорожнього руху «О-бачність».

Патрульна поліція України спільно зі школою намагається крім інших заходів вплинути на культуру дітей на дорогах художніми засобами.

Впровадження експериментальної моделі співпраці навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер поліції».

Метою експериментальної моделі є сприяння діяльності навчальних закладів щодо профілактики правопорушень серед дітей та забезпечення безпечного навчального середовища.

Для зазначеної діяльності відібрані працівники поліції, які пройшли спеціальне навчання та призначені шкільними офіцерами поліції. Передбачається закріпити за одним поліцейським від двох до п'яти шкіл.

Поліцейські зосереджуватимуть свою роботу на проведенні просвітницько-профілактичних занять з учнями за програмою «Школа і поліція», яка була схвалена для використання (лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» № 2.1/12-Г-159 від 18.04.2016); проведенні індивідуальних зустрічей з учнями та/або їхніми батьками (особами, які їх замінюють); забезпеченні вчасного та ефективного реагування на виклики керівників навчальних закладів; участі у батьківських зборах і педагогічних радах з метою проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед батьків та педагогічних працівників щодо попередження негативних явищ в дитячому середовищі¹⁶.

Таким чином, актуальність теми безпеки на вітчизняних дорогах не зменшується, а ситуація докорінно зміниться, коли зросте нове покоління на новій освітній базі, на нових культурних принципах та цінностях. Чим раніше ми почнемо комплексно та наполегливо з цим працювати – тим скоріше матимемо цивілізоване та безпечне суспільство. Така кропітка робота під силу лише згуртованій діяльності всіх суб'єктів профілактики дорожньо-транспортного травматизму спільно з роботою батьків (див. додаток), оскільки ніякий контролюючий орган не має такого впливу на дитину, як його власні батьки.

¹⁶ Шкільний офіцер поліції (23.03.2017). – Режим доступу: <http://kgsm1.kiev.ua/2017/03/23/police/>

ВИСНОВКИ

Профілактикою дитячого травматизму сьогодні стурбований весь світ. Все більше жорстокий прогрес призводить до того, що за останні роки збільшується кількість важких ушкоджень, ускладнених шоком, крововтратою, порушеннями життєво важливих функцій організму. Адже машини стали швидшими, електротехніка поширенішою, будинки вище, скла і бетону більше, часу менше. А спритності, швидкості, спритності, гнучкості у дітей стає все менше. Ось чому в більшості країн проблемою дитячого травматизму стурбовані не тільки лікарі, а й інженери, юристи, педагоги та політики. Але ніякі громадські діячі і організації не будуть думати про здоров'я дітей більше, ніж їх власні батьки і вчителі.

Взаємодія Національної поліції з адміністраціями шкіл, громадськими організаціями спрямована на запобігання правопорушень серед дітей та формування безпечного навчального середовища з метою формування стійких навичок безпечної поведінки на вулицях і дорогах. Спільні заходи проводяться привертаючи уваги до складної ситуації на дорогах.

Знання та навички, отримані в школі, закріплюються в повсякденному житті. Основна роль в цьому процесі належить батькам. Необхідність роботи, спрямованої на профілактику дитячого травматизму, визнається всіма батьками, причому більшість з них вважає одним з головних профілактичних заходів систематичне навчання дітей. Особлива увага дорослих направлена на попередження дорожньо-транспортного травматизму.

Дитячий дорожньо-транспортний травматизм є найнебезпечніший. Незважаючи на те, що його частка становить до 4% від всіх травм, саме на цю групу припадає найбільша кількість смертей і важких ушкоджень опорно-рухового апарату. Сумно, що це в основному прерогатива хлопчиків від 8 до 16 років. Причиною 80% нещасних випадків стає перебігання проїжджої частини поблизу транспорту. 15% – коли дитина несподівано з'являється на проїжджій частині, наприклад, з-за рогу або попереду стоячого транспорту. При цьому доросла дитина може психологічно передбачити можливу небезпеку, а маленькі

діти в силу свого невеликого життєвого досвіду ні про що навіть не підозрюють. Крім того, що діти не можуть припустити приховану небезпеку, яка їх чекає на проїжджій частині, у них ще недостатньо розвинений далекомір. Вони не можуть чітко визначити відстань до транспорту, що рухається і дуже часто починають перебігати дорогу, навіть коли бачать, що йде автомобіль. 17

Навчання безпечній поведінці і дотриманні правил дорожнього руху юного покоління – це один з пріоритетів його виховання. Привернути увагу державних органів, громадських організацій, всього суспільства до критичної ситуації з безпеки дорожнього руху.¹⁸

¹⁷ Полищук Л.М., Радаєва І.М., Устянська О.В. Аналіз профілактичних заходів щодо зниження шкільного травматизму Одеський національний університет імені І.І. Мечникова «Молодий вчений» № 11.1 (38.1) листопад, 2016 р., с. 81-85. С. 82. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/11/183.pdf>

¹⁸ Назарова С. К., Тухтаєва Д. М., Тиллабєєва А. А. Динаміка дитячого травматизму та попередження ранньої інвалідності // Молодий вчений. – 2016. – № 8. – С. 417–421.

ДОДАТОК

З початку нового навчального року діти мінімум двічі на день будуть переходити дорогу, користуватись громадським транспортом. Як пояснили експерти, саме в цей час збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод за участю школярів, основною причиною цього є незнання або ігнорування неповнолітніми правил дорожнього руху. Щоб уникнути подібних випадків, на початку вересня в школах України проводяться уроки з вивчення правил дорожнього руху. Необхідно, щоб батьки не залишались осторонь. Для них підготовлені методичні рекомендації з розробки та використання маршруту руху майбутнього школяра «Мій безпечний шлях до школи».

Мій безпечний шлях до школи

Мій безпечний шлях до школи – це документ, у якому поєднуються схема та опис шляху, який рекомендований, руху дитини від дому до школи та назад.

Маршрут розробляється спільно з батьками та дитиною. Кожен маршрут, який розробляється, обговорюється з дитиною, вона повинна його виконувати.

Мета маршруту «Мій безпечний шлях до школи»:

- підвищити безпеку руху дитини до школи та назад;
- навчити дитину орієнтуватись у дорожніх ситуаціях під час руху до школи та назад;
- навчити батьків, які беруть участь у складанні «маршруту», орієнтуватись у дорожніх обставинах та запобігати типовим небезпекам.

Порядок розробки маршруту

– спочатку батьки разом з дитиною проходять шлях від дому до школи та назад, відмічають найбільш небезпечний (рекомендований) варіант, відмічають найбільш небезпечні варіанти;

– під час вибору безпечного варіанта обираються місця переходу вулиці найбільш легкі та небезпечні для дитини.

Пішохідний перехід зі світлофором більш небезпечний, ніж пішохідний перехід без світлофора; вулиця, на якій спрощений огляд дороги (немає кущів, дерев, вантажівок), більш небезпечна, ніж вулиця, де стоять машини та інші предмети, які закривають огляд тощо;

– обравши варіант руху дитини, батьки наносять його на схему розташування вулиць від дому до школи. У випадку, якщо в маршрут руху входить поїздка дитини на автобусі, в схемі приводиться розташування вулиць поблизу дому (місце посадки в автобус) і розташування вулиць поблизу школи (місце виходу з автобуса та рух до школи);

– далі на схемі виділяються ділянки підвищеної небезпеки, які вимагають більш детального опису. Це, як правило, на шляху: вихід з дому та перший перехід через вулицю; перехід через вулицю та перехрестя; посадка в громадський транспорт (зупинка) та вихід з нього (якщо дитина користується автобусом чи тролейбусом); останній перехід через вулицю та вхід до школи.

На зворотньому шляху «Мій безпечний шлях до школи» ділянки такі ж, але відмічаються вихід зі школи та останній перехід вулиці і вхід до дому. Крім того виділяються ділянки підвищеної небезпеки на не рекомендованих варіантах руху, для того, щоб пояснити дитині, у чому полягає небезпека і чому вони не рекомендуються.

При виході з дому часто огляд вулиці може бути ускладнений деревами, кущами, великими вантажними машинами, іншими предметами. У цьому випадку дитина переходить вулицю в установленому місці, уважно оглянувши вулицю.

Переходити необхідно кроком, неприпустимо бігти через вулицю. З дому треба виходити задалегідь, щоб не поспішати. Якщо на вулиці є машини, які зупинились та ускладнюють огляд, до опису схеми переходу вулиці вносяться відповідні попередження.

Якщо перехід не регулюється світлофором, то в опис переходу Ви говорите з дитиною про те, якщо наближається вантажівка чи автобус, то позаду нього може бути інша машина.

Машину краще всього пропустити та зачекати, коли вона від'їде подалі, а потім переходити дорогу.

Якщо перехід регулюється світлофором, то йти можна тільки на зелений сигнал світлофора. Якщо горить жовтий або червоний – йти не можна, навіть у випадку коли на дорозі немає машин. Під час переходу на зелене світло теж слід уважно стежити за дорогою.

Для кожної вулиці, яку переходять діти, слід обумовити: про інтенсивність руху; про машини, які можуть виїхати з-за рогу; про предмети, які заважають огляду дороги, кущі, дерева тощо.

Проведіть з дитиною бесіду «Про посадку в громадський транспорт». До підходу автобуса (тролейбуса) слід стояти, відступивши від краю дороги. Доки автобус (тролейбус) не зупинився, до його дверей не підходити! В останній момент перед відправленням до транспорту не сідати – дитину може прищемити дверима.

В місці виходу з громадського транспорту (замалювати зупинку) заздалегідь підготуватись до виходу. Не затримуватись під час виходу – може защемити дверима. Виходити слід акуратно, щоб не посковзнутись і не впасти. **Виходити з-за автобуса (тролейбуса) небезпечно.** На перехресті слід уважно обдивитись дорогу і тільки потім переходити його.

Перед переходом вулиці, на якій розташована школа, можна зустріти товаришів і відволіктись від стеження за дорогою. Треба провести бесіду: перед переходом уважно подивитись на дорогу. **Вулицю переходити тільки кроком, розмови припинити!**

Після виходу зі школи дорогу переходити тільки кроком – більшість дорожньо-транспортних пригод трапляється після закінчення занять у школі. Учнім треба бути особливо уважними!

Особливу увагу схематичному опису слід приділи при переході вулиці, на якій стоїть будинок. Часто діти перебігають дорогу до будинку, не звертаючи увагу на транспорт, погано обдивляючись на дорозі. Переходити дорогу слід тільки кроком! Бути особливо уважним, якщо біля дороги є кущі, дерева, вантажні машини, інші сторонні предмети, які зменшують огляд дороги.

Під час оформлення маршруту на аркуші паперу суцільною лінією зі стрілкою та цифрою «1» над лінією визначається шлях з дому до школи; шлях від школи додому визначається таким же чином лінією з цифрою «2» над нею. Шлях, який не рекомендовано, визначається пунктирною лінією. Для кожної вулиці, яку переходить дитина, батьки проводять бесіду і проходять увесь шлях по карті-схемі «Мій небезпечний шлях до школи» за темами: «Характеристика вулиці» (з точки зору її безпеки) та «Поради з переходу вулиці».

Поради використання маршруту «Мій безпечний шлях до школи»

Після складання маршруту батьки супроводжують дитину до школи та назад (в перші місяці відвідування школи першокласниками) досягають практичного оволодіння дітьми методики безпечного руху за маршрутом, розуміння ними всіх небезпек, які вказані в маршруті.

Супроводжуючи дітей, батьки досягають навичок:

- своєчасного виходу з дому;
- відсутності поспіху;
- переходити вулицю тільки кроком;
- переходити дорогу під прямим кутом до краю, уважно подивившись в обидві сторони, навіть якщо вона вільна.

Відпрацьовується стриманість та обережність під час руху через дорогу. Відпрацьовується обережність під час виходу та посадки в громадський транспорт. Особливу обережність слід проявляти під час повернення додому, якщо будинок знаходиться на протилежному боці дороги.

Довірити дитині самостійно пересуватись від дому до школи та назад можна лише при умові виконання вимог до знань і умінь дитини щодо руху по вулицям і дорогам.

Особливо необхідно готувати до самостійного пересування дітей з вадами зору. Головне – своєчасно помітити машину чи мотоцикл, які рухаються, оцінити їх швидкість та напрям руху та безпечно перейти дорогу.

Дорослим ні на мить не можна забувати, що діти схильні наслідувати їх. Якщо дитина бачить, що старші порушують правила вуличного руху, легковажно ставлять до рекомендацій, то від дитини марно вимагати чогось іншого, бо дитина перш за все бере приклад з дорослих. Лише спільні зусилля батьків, учителів, вихователів працівників громадських організацій зможуть забезпечити позитивний ефект у боротьбі з транспортним травматизмом. Вчити правила вуличного руху діти повинні з шкільного віку, а також дошкільного, тобто в яслах, і дитячих садках. Заняття проводять вихователі і медичний персонал, звичайно, в тісному контакті з батьками ¹⁹.

¹⁹ Методичні рекомендації щодо запобігання дитячого травматизму, розроблені Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (лист від 16.05.2017 № 01-22/708). – Режим доступу: http://zosh2kom.ucoz.ua/Vihovna_robota/metodichni_rekomendacijji_po_travmatizmu.doc

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українська декларація за безпеку дорожнього руху // Оф. сайт Київської міжрегіональної філії ДП Український науково-дослідний інститут медицини транспорту МОЗ України. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/declaration/>
2. Статистика ДТП за перший квартал 2018 / Оф. Сайт Київська міжрегіональна філія ДП Український науково-дослідний інститут медицини транспорту МОЗ України. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/statistika-dtp-za-pershij-kvartal-2018/>
3. Профілактична робота нещасних випадків. – Режим доступу: http://school175.edu.kh.ua/profilaktika_dityachogo_travmatizma/
4. Веселов М.Ю. Адміністративно-правова профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право/ М.Ю. Веселов. – Київ, 2009. – 18 с. – С.4.
5. Дитячий травматизм та його профілактика / оф. сайт Управління охорони здоров'я Житомирської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: http://oz.zt.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6550:dityachij-travmatizm-ta-jogo-proflaktika&catid=3:2009-06-22-11-43-53&Itemid=8
6. Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму. – Режим доступу: www.dli.donetsk.ua/index.php?option=com
7. Методичні рекомендації щодо запобігання дитячого травматизму, розроблені Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (лист від 16.05.2017 № 01-22/708). – Режим доступу: http://zosh2kom.ucoz.ua/Vihovna_robota/metodichni_rekomendacijiji_po_travmatizmu.doc
8. 21–27 травня 2018 року в Україні відбудеться перший етап Тижня безпеки дорожнього руху. – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/21-27-travnya-2018-roku-v-ukra%D1%97ni-vidbudetsya-pershij-etap-tizhnya-bezpeki-dorozhnogo-ruhu-2/>
9. Новий проєкт – «Особливе перехрестя». – Режим доступу: <http://medtransvp.com.ua/novij-proekt-osoblive-perexrestya/>
10. Ліга чемпіонів УЄФА 2017-2018 : довідник патрульного : / [Укл. А. Є. Крищенко, В. Л. Костюк, Н. В. Федоровська, О. М. Стрільців, Т. О. Борець]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 288 с.
11. Національна програма з попередження дорожньо-транспортного травматизму дітей та молоді Traffic Challenge. – Режим доступу: <http://trafficchallenge.com.ua/proekti/dityachi-konkursi/>
12. Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF/page2> (дата звернення: 12.05.2018).

13. «Відповідальні батьки»: у Хмельницькому проведуть тренінг про безпеку дорожнього руху для дітей. – Режим доступу: https://ye.ua/syspilstvo/33269_Vidpovidalni_batki___u_Hmelnickomu_provedut_cik_l_trenigiv_pr

14. У 6 містах України запустили тренінги “Відповідальні батьки”. – Режим доступу: <http://trafficchallenge.com.ua/2017/12/26/u-6-mistah-ukrayini-zapustili-treningi-vidpovidalni-batki/>

15. Безпека дітей по-європейськи: школи Києва почали отримувати світловідбиваючі жилети. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/kyiv/news/bezpeka-ditey-po-jevropeyski-shkoli-kijeva-pochali-otrimuvati-svitlovidbivayuchi-zhileti-482144.html>

16. Шкільний офіцер поліції (23.03.2017). – Режим доступу: <http://kgsm1.kiev.ua/2017/03/23/police/>

17. Полищук Л.М., Радаєва І.М., Устянська О.В. Аналіз профілактичних заходів щодо зниження шкільного травматизму Одеський національний університет імені І.І. Мечникова «Молодий вчений» № 11.1 (38.1) листопад, 2016 р., с. 81-85. С. 82. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/11/183.pdf>

18. Назарова С. К., Тухтаєва Д. М., Тиллабоева А. А. Динаміка дитячого травматизму та попередження ранньої інвалідності // Молодий вчений. – 2016. – № 8. – С. 417–421.